



Пољопривредне  
саветодавне и  
стручне службе  
Републике Србије

The Republic of Serbia  
Ministry of Agriculture,  
forestry and water management



Република Србија  
Министарство пољопривреде,  
шумарства и водопривреде



# Обука и усавршавање пољопривредних саветодаваца и пољопривредних произвођача за територију Републике Србије без АП Војводине

Модул 7: СТРУКТУРА ПРОФИТАБИЛНОГ  
ПОЉОПРИВРЕДНОГ ГАЗДИНСТА

Обука и усавршавање пољопривредних саветодаваца  
и пољопривредних произвођача



# Показатељи економске успешности и анализа профитабилности пољопривредног газдинства



**Др Марко Јелочник**

**Институт за економику пољопривреде у  
Београду**



[www.iep.bg.ac.rs](http://www.iep.bg.ac.rs)



[www.nsseme.com](http://www.nsseme.com)



[marko\\_j@iep.bg.ac.rs](mailto:marko_j@iep.bg.ac.rs)

## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

Активност пољопривредних газдинстава најчешће се заснива се приватном власништву, отвореном-компететивном тржишту, и неопходности да новчана улагања буду тако реализована да осигурају максималну ефективност експлоатације инвестиционог објекта (линије производње, механизације, објекта, основног стада...).

**Циљ инвестирања** пољопривредника треба да буде што виши ниво остварених ефеката по јединици уложених финансијских средстава.

Ниво остварених ефеката зависи од квантитета и квалитета, и извршених издатака, и остварених примитака.

**Економска ефективност инвестиције** (улагања) представља однос добијених ефеката и извршених улагања у вези са предметном инвестицијом.

## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

Израчунавање економске ефективности инвестиција (улагања) најчешће се врши на основу следеће формуле:

$e = E/\epsilon$  → максимум (е - економска ефективност; Е - добијени ефекти (остварени резултати);  $\epsilon$  - извршена улагања (утрошени ресурси)).

Шта ово значи: Економски ефекат који се остварује по јединици мере извршених улагања треба да тежи максимуму.



## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

**Ликвидност** – појам везан за физичко/правно лице или имовину

1 - ликвидност - способност физичког или правног лица да у релативно најкраћем року претвори своју имовину у готовину, како би правовремено измирило доспеле краткорочне обавезе.

2 - ликвидност - својство имовине/њених делова да се у релативно најкраћем року могу претворити у готовину за покриће преузетих обавеза.

Врсте ликвидности: а) **новчана** - поседовање готовине за плаћање; б) **тржишна** - брзина продаје постојеће имовине без или уз што мањи губитак на цени; в) **рачуноводствена ликвидност** - однос краткорочних средстава и обавеза.

Високо ликвидна имовина: готовина, штедња, акције (условно - залихе, краткорочна потраживања, одобрене субвенције...).

Ниско ликвидна имовина: земљиште, производни објекти и некретнине, механизација и опрема, засади, основно стадо...

## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

Методe оцeнe остварених резултата на газдинству (година):

### 1) **Економичност производње**

Економичност производње се најчешће исказује коефицијентом економичности ( $K_e$ ), који представља однос између укупног прихода и укупног расхода ( $K_e = \text{УП} / \text{УР}$ ). Инвестиција (производња) је економична (исплатива) када је укупан приход већи од укупног расхода, односно када је  $K_e > 1$ .



## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

### 2) **Акумулативност производње**

Акумулативност или рентабилност производње се најчешће исказује **стопом акумулативности** - однос између добити (нето ефекта) и укупног прихода.

$$A = (Д / УП \times 100)$$

Инвестиција (производња) је економски исплатива (акумулативна) када је стопа акумулативности већа од претпостављене (пондерисане) цене капитала - каматне стопе, односно када је  $A > i$ . Ово значи да је током експлоатације инвестиције (производње) покривена цена извора финансирања (кредита) и преко тога остварена одређена "зарада".



## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

### 3) Рентабилност инвестиције

Рентабилност инвестиције се најчешће исказује **стопом рентабилности** која представља однос добити (нето ефекта) и предрачунске вредности инвестиције (производње).

$$C_p = (Д / ПВИ \times 100) > i$$

Инвестиција (производња) је рентабилна (економски оправдана) када је њена стопа рентабилности већа од претпостављене (пондерисане) цене капитала (каматне стопе), односно када је  $C_p > i$ .



## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

### 4) **Време повраћаја инвестиције (улагања)**

Време поврата улагања, представља разлику између улагања у инвестицију и нето примитака (нето ефеката) из економског тока (при чему збир нето примитака мора бити већи од укупног улагања, јер у супротном инвестиција неће бити исплаћена у току века експлоатације инвестиције – периода кредитног аранжмана). **Инвестиција је исплатива** ако је време повраћаја инвестиције краће од рока отплате кредита ( $T \leq n$ ).



## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

### 5) Доња тачка рентабилности

У оцени ефеката инвестиције (производње) често недостаје **могућност предвиђања будућих догађаја** (примарно, прихода и трошкова) што знатно утиче на оправданост улагања и онемогућава исправне инвестиционе одлуке. При сучељавању са **неизвесношћу**, тежња ка **умањењу ризика** слабије одлуке најчешће користи метод доње тачке рентабилности.

Доња тачка рентабилности или критична тачка је ниво производње или продаје при коме улагање или производња не остварује ни добит ни губитке.

Она је граница између добити и губитка (изнад ње улагање-производња остварује добит, док испод ње долази до губитка).

## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

### 5) Доња тачка рентабилности

Изражава се на неколико начина:

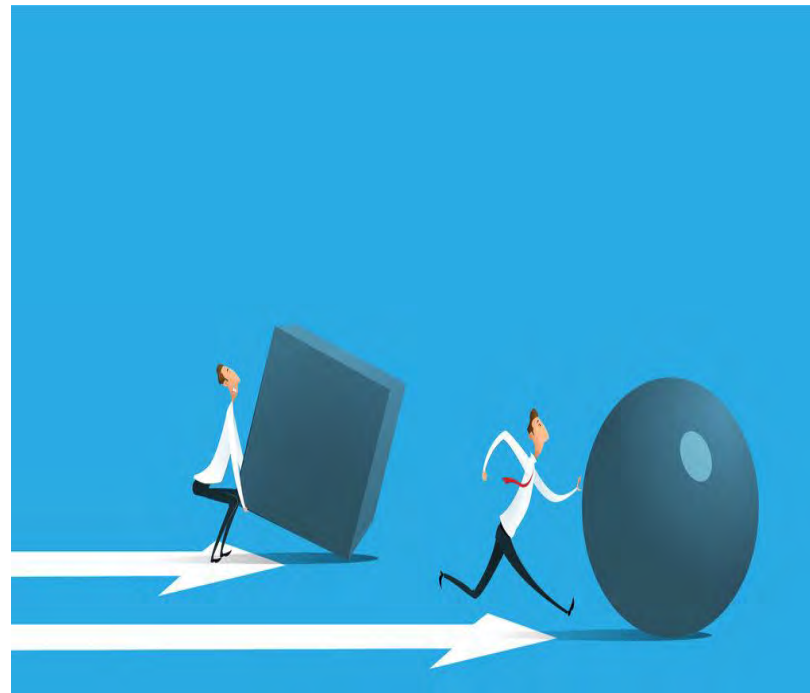
#### а) преломна тачка рентабилности (PTR)

$$PTR = FT / (UP - VT) \times 100$$

FT – фиксни трошкови

VT – варијабилни трошкови

UP – укупни приход



## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

### 5) Доња тачка рентабилности

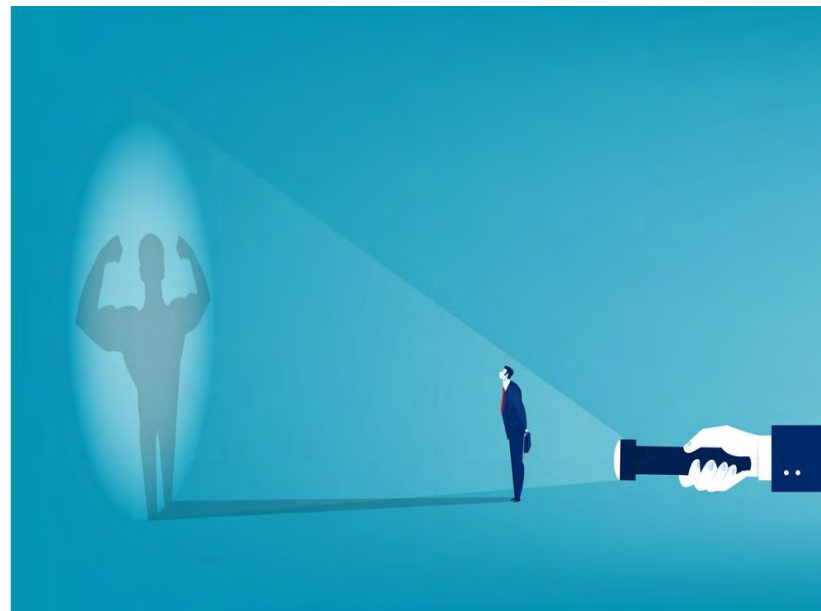
Изражава се на неколико начина:

#### б) преломна тачка вредносно (PTV)

$$PTV = (UP \times PTR) / 100$$

PTR – преломна тачка рентабилности

UP – укупни приход



Преломна тачка рентабилности показује критичне и минималне вредности обима производње и прихода од продаје испод којих инвестиција није оправдана. Оправданост захтева да обим производње не падне испод одређене вредности (процентуалне) - односно, остварени приход од продаје не сме бити испод одређене вредности (новчане).

## Однос остварених резултата и утрошених ресурса на газдинству

### 5) Доња тачка рентабилности

Изражава се на неколико начина:

в) **степен сигурности (Ss)**

$$Ss = ((UP - PTV) / UP) \times 100$$

PTV – преломна тачка вредносно

UP – укупни приход



Степен сигурности показује колико процената (%) може да поднесе обим продаје (производње) у условима рентабилног пословања, а да се притом не оде у губитак. Улагање је најмање ризично у оној години века експлоатације инвестиције у којој је дозвољен највећи пад обима производње.

## Закључак

Оцена економске успешности газдинства претежно захтева располагање показатељима прихода и расхода, трошкова производње, ликвидности газдинства или производне линије, и другим.

Циљ улагања газдинства треба да буде што виши ниво остварених ефеката по јединици уложених финансијских средстава.

Методе оцене остварених резултата на газдинству обухватају: Економичност производње, акумулативност производње, рентабилност инвестиције, рок повраћаја улагања и доња тачка рентабилности.

## Белешке

- **Приходи** - свако новчано или вредносно примање које газдинство оствари својом делатношћу (укупном или унутар одређене линије производње), екстерним услугама или продајом расположиве имовине.
- **Расходи и трошкови** - расходи су најчешће вредност потрошених или изгубљених добара за рачун газдинства у пословне сврхе. Трошкови исказују вредност утрошака (најчешће инпута) насталих током производње неких производа или током вршењем одређене услуге. У великом делу трошкови и расходи се поистовећују.
- **Економска ефективност инвестиције** (улагања) - однос добијених ефеката и извршених улагања у вези са предметном инвестицијом.

## Белешке

- **Ликвидност** - способност физичког или правног лица да у релативно најкраћем року претвори своју имовину у готовину, како би правовремено измирило доспеле краткорочне обавезе, или својство имовине/њених делова да се у релативно најкраћем року могу претворити у готовину за покриће преузетих обавеза.
- **Економичност производње** - однос између укупног прихода и укупног расхода.
- **Акумулативност производње** - однос између добити (нето ефекта) и укупног прихода.

## Белешке

- **Рентабилност инвестиције** - однос добити (нето ефекта) и предрачунске вредности инвестиције (производње).
- **Време поврата улагања** - разлика између улагања у инвестицију и нето примитака (нето ефекта) из економског тока (при чему збир нето примитака мора бити већи од укупног улагања).
- **Доња тачка рентабилности** или критична тачка - ниво производње или продаје при коме улагање или производња не остварују ни добит ни губитке.

Обука и усавршавање пољопривредних саветодаваца  
и пољопривредних произвођача

## Показатељи економске успешности и анализа профитабилности пољопривредног газдинства



**Др Марко Јелочник**

**Институт за економику пољопривреде у Београду**



[www.iep.bg.ac.rs](http://www.iep.bg.ac.rs)



[www.nsseme.com](http://www.nsseme.com)



[marko\\_j@iep.bg.ac.rs](mailto:marko_j@iep.bg.ac.rs)

